

КРЕМЕНЧУЦЬКІ ПЛАВНІ

kors77@mail.ru

Парк розташований у південно-західній частині Середнього Придніпров'я — географічному, історико-культурному й етнографічному центрі України. Ця унікальна ділянка заплави є останнім природним комплексом, що залишився після створення шести великих водоймищ. Тут збереглися всі риси стародавнього русла Дніпра. Цінні ландшафти, що перебувають тут під охороною держави, без сумніву, є національним надбанням. Справжньою перлиною парку є острів **Шаламай (колишній Савитон)** із затишною водною поверхнею озера, утвореного на місці гранітного кар'єру, та мальовничими, порослими вербами і тополями берегами.

Історія створення

Питання про створення в околицях Кременчука (заплава й акваторія Дніпра) заповідної території вперше пролунало в 1989 році в передвиборчій програмі кандидата Кременчуцької міської Ради народних депутатів п. Синьоокого О. М. У 1991 році навколо Білецьківських плавнів розгортаються бурхливі події, які детально висвітлені в фільмі «Плавні на Дніпрі», знятому київськими тележурналістами. Всупереч водному законодавству УРСР у водозахисній зоні архітектурним відділом міськвиконкому планувалися замив заплавних земель площею 30 га. і розбудова на них житлового мікрорайону № 17-17А. Обурена місцева громадськість провела низку акцій протесту: виставлялися пікети, організовувалися мітинги, збиралися підписи під листом протесту.

5 червня 1991 року в День охорони навколишнього середовища на площі Перемоги під стінами адмінбудинку відбувся мітинг на захист Білецьківських плавнів. Очолив боротьбу за збереження плавнів голова підкомісії з питань охорони навколишнього середовища та раціонального землекористування Кременчуцької міськради, голова міської екологічної асоціації «Зелений світ» п. Синьоокий О. М. Тоді ж було запрошено київських спеціалістів-екологів разом із знімальною групою. Фільм, в якому висвітлювалися кременчуцькі події, було продемонстровано на телеканалі УТ-1 у програмі «Земле моя».

Проблема Білецьківських плавнів отримала широкий резонанс. На позачерговій сесії міськради народних депутатів було прийняте рішення про встановлення водоохоронних зон на річках у межах Кременчука, і цим було зняте питання замиву заплавних земель.

У травні 1993 року під час оптимізації заповідної мережі в Кременчуцькому районі працював колектив науковців міжвідомчої комплексної лабораторії наукових основ заповідної справи Мінекобезпеки України та НАНУ разом з полтавськими науковцями. Під час комплексних досліджень у польових виїздах брали участь співробітники відділу природи Кременчуцького краєзнавчого музею, які надали цінну інформацію про місцезростання рідкісних видів рослин. Першочерговим об'єктом досліджень були Білецьківські плавні.

Влітку 1994 року в Кременчуці відбувся практичний семінар по створенню Національного парку «Білецьківські плавні на Дніпрі». Організаторами були міська екологічна асоціація «Зелений світ» (голова п. Синьоокий О. М.) та Американське Агентство міжнародного розвитку. В роботі семінару протягом 20—22 липня взяли участь науковці з інституту Історії НАНУ (Щербак В. О.), інституту Ботаніки НАНУ (Андрієнко Т. Л.), інституту гідробіології НАНУ (Євтушенко Є. Ю.), а також начальник Управління заповідниками Мінприроди України (Стеценко М. П.), голова Громадського комітету порятунку Дніпра і малих річок України (Плачинда С. П.) та його заступник Максимчук В. Л., представники Дніпровського басейнового виробничого управління, Держуправління з охорони навколишнього середовища Кременчука, краєзнавці і представники громадськості Полтавської і Кіровоградської областей. Учасникам семінару було продемонстровано фільм «Плавні на Дніпрі», знятий у 1991 році. На семінарі було розглянуто сучасний стан, прогнози, пошуки рішень збереження унікальних комплексів плавнів.

19 лютого 1999 року на конференції міської екологічної асоціації «Зелений світ» у черговий раз піднімалося питання про надання плавням статусу Національного парку..

У конференції взяли участь представники екологічного відділу міськвиконкому, міської СЕС, природоохоронної прокуратури, водопровідно-каналізаційного господарства, постійної депутатської комісії Ради з питань екології, міської державної екобезпеки, ЗМІ.

У результаті цих подій 12 липня 2001 року відповідно до рішення Полтавської обласної ради на території 5080 га. був створений регіональний ландшафтний парк «Кременчуцькі Плавні». Основою для парку став ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Білецьківські Плавні», організований наказом Президента України № 750/94 від 10.12.1994 р. на території близько 3 тис. га. Отже на «громадській хвилі зеленого руху» кременчужани захистили від забудови найбільшу ділянку заплави Дніпра, що залишилася після гідробудівництва каскаду водосховищ

Цінна флора:

Виявлено один вид із Світового Червоного списку –очиток Борисової, один вид із Європейського Червоного списку –козельці українські і три види, занесені до Червоної книги України,–зозулинець болотний, водяний горіх дніпровський та сальвінія плаваюча.

17 видів охороняються на території Полтавської області, зокрема вужачка звичайна , вишня степова ,чебрець Черняєва , осока вузьколиста, тирлич звичайний, очитки шестирядний і пурпуровий , півники сибірські та ін.

Очиток Борисової

Козельці українські

Вужачка звичайна

Водяний горіх дніпровський

Тирлич звичайний

Зозулинець болотний

Чебрець Черняєва

Сальвінія плаваюча

Цінна фауна:

У межах угіддя зараз відмічається 132 види хребетних тварин: ссавці -19 видів, птахи (гніздовий період) -80, плазуни –3, земноводні –6, риби –24 види. Основу заплавного комплексу складають обширні мілководдя із заростями вищої водної рослинності, які є осередком мешкання водно-болотних і біляводних видів хребетних тварин.

Окрему роль угіддя відіграє, як нерестовище і місце нагулу цінних сортів риб та місце масової зупинки водоплавних птахів (гуси, качки, мартини, крячки, норці, пастушки, кулики) під час сезонних міграцій.

Ссавці

Види з Червоної книги України: горностай , норка європейська, борсук. Види з Європейського Червоного списку: вухань, видра річкова, сліпак звичайний, вовчок горішниковий. Досить звичайними є бобер і єнотовидний собака.

Горностай

Норка європейська

Борсук

Вухань

Видра річкова

Сліпак звичайний

Вовчок горішниковий

Бобер

Єнотовидний собака

Птахи

В колоніальних поселеннях чапель представлені сіра чапля (100-150 пар) та велика біла чапля(3-5 пар); руда чапля і квак зустрічаються одинично. З пастушків найбільш звичайними є водяна курочка , лиска і погонич; пастушок і мала курочка нечисленні. Види з Європейського Червоного списку: **орлан-білохвіст** (у гніздовий період постійно годується одна пара, що оселяється в прилеглому лісовому масиві), **деркач** (рідко мешкає на прилеглих вологих луках), **хохітва**. Види з Червоної книги України: лелека чорний, чернь білоока, крех середній, гоголь , шуліка чорний(2-5 пар), лунь польовий, орел-карлик, підорлик великий, балабан, журавель сірий , лежень, кулик-довгоніг, кулик-сорока, дятли середній і сирійський, жовна сива, жулан , омелюх, синьошийка, мухоловка білошия та інші.

Орлан-білохвіст

Деркач

Хохітва